



Oslo kommune

Oslostandard for Tilvenning – en trygg barnehagestart for alle barn



Innhold

Forord	3
Om Oslostandarden.....	4
Tilknytning.....	5
Trygghet og tilknytning.....	5
Trygghetssirkelen.....	5
Trygg og utrygg tilknytning	6
Foresatte som ressurs	7
En trygg og god tilvenning	8
Relasjonen voksen - barn	8
Tilvenning.....	8
Tilknytningsperson	8
Rutiner for en god og trygg tilvenning	9
Innhold i oppstartsamtale.....	10

Forord

Hvert år begynner det om lag 10 000 barn i Oslos barnehager. Å begynne i barnehagen er en ny tilværelse for både barn og foresatte. De fleste barn har frem til de begynner i barnehagen hatt foresatte som de eneste og viktigste omsorgspersonene, og det er en stor forandring å skulle forholde seg til nye voksne og bli kjent med mange andre barn. Flere barn skal få barnehageplass i Oslo i årene fremover, og flere barn skal få plass raskere. Det er viktig at de som jobber i barnehagen har kompetanse til å møte disse barna på en trygg og god måte, slik at overgangen blir så god som mulig for barna og deres foresatte.

Vi må tørre å tenke stort om de minste. De første årene er de mest avgjørende i et menneskes liv, og danner grunnlaget for all videre læring og utvikling. Denne Oslostandarden er en del av byrårets satsning på å sikre god kvalitet for de yngste barna og skal gi felles utgangspunkt for Oslobarnehagenes arbeid med å skape en trygg og god barnehagestart for alle barn.



Tone Tellevik Dahl
byråd for oppvekst og kunnskap

Om Oslostandarden

Denne Oslostandarden er en del av byrådetts satsning på å sikre god kvalitet for de yngste barna i barnehagen. Oslostandarden beskriver rutiner som skal bidra til å sikre en god barnehagestart og en trygg tilvenning for alle barn i Oslos barnehager.

Målet med standarden er:

- at tilvenningen tilpasses hvert enkelt barns behov i samarbeid med barnets foresatte
- at alle som jobber i barnehagen gir barna trygghet gjennom god omsorg
- at alle medarbeidere har kunnskap om tilvenning, og tilknytning
- at alle barnehager har gode rutiner for tilvenning og følger disse
- at alle barn er trygt tilknyttet til minst en voksen i sin gruppe
- at foresatte har tillit til personalet og opplever at det er trygt å levere barnet i barnehagen

Oslostandarden skal være et felles utgangspunkt for Oslobarnehagens arbeid med tilvenning. Første del av standarden redegjør for kunnskapsgrunnlaget for standarden, og redegjør for teorier om tilknytning og trygghet. Andre del beskriver hvordan Oslobarnehagen kan sikre en trygg og god tilvenning for alle barn. Styrer har ansvar for at alle medarbeidere setter seg inn i og forstår både kunnskapsgrunnlaget og føringene som ligger i standarden.

Standarden stiller noen krav til systematikk og rutiner, men den enkelte barnehage må selv konkretisere standarden og gjøre den til en naturlig del av sin praksis.

Alle barnehager skal:

- sette av god tid til tilvenning for alle barn
- gi foresatte informasjon om barnehagens rutiner for oppstart og tilvenning og hvorfor rutinene er slik
- invitere alle barn og foresatte på besøk i barnehagen før oppstart
- ha en tilknytningsperson ved oppstart for alle barn
- ha tett dialog med barnas foresatte i tilvenningsperioden
- gjennomføre en egen oppstartsamtale med alle foresatte og det skal arrangeres et felles foreldremøte for alle nye barn
- tilrettelegge for en trygg og god oppstart uansett når på året barnet begynner og uansett alder

Det er utarbeidet egne rutiner for tilvenning til ny avdeling/base.

Trygghet og tilknytning

Små barn har et grunnleggende behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet. Tilknytningsteori handler om hvordan små barn er avhengige av tilgjengelige omsorgspersoner for trøst og trygghet for å kunne flytte sin energi over på utforskning og læring. Trygghet og tilknytning er grunnlaget for all utvikling, læring og lek.

Tilknytning

Begrepet tilknytning brukes for å beskrive hvordan barn tidlig i livet utvikler relasjoner og knytter seg følelsesmessig til nære omsorgspersoner på en måte som er felles for alle mennesker. Barnets behov for tilknytning er like grunnleggende som barnets behov for mat, drikke og søvn.

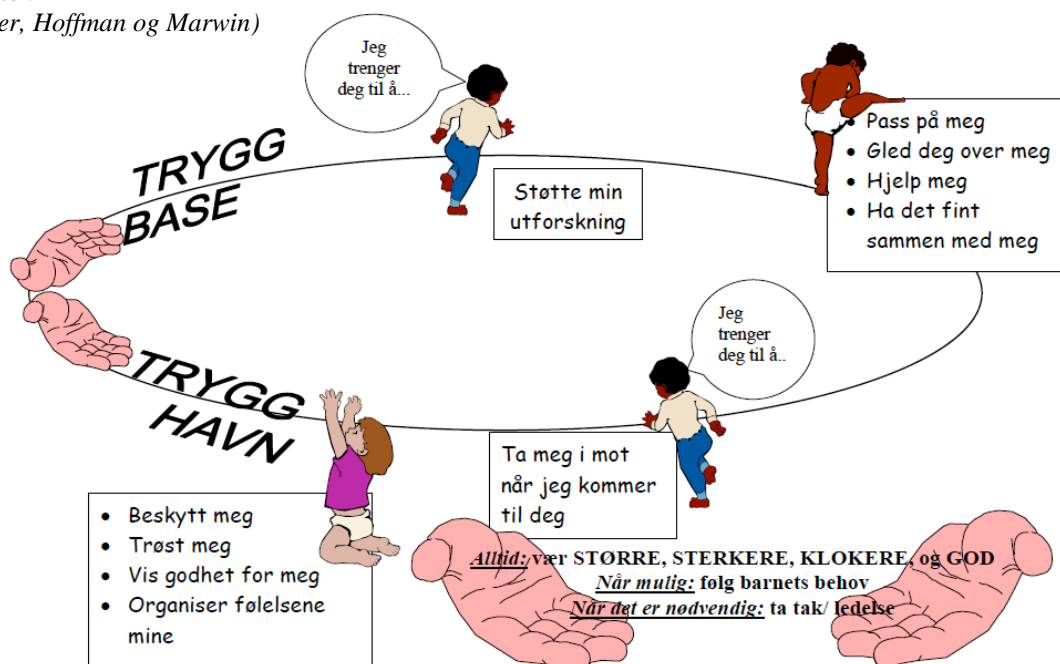
Tilknytningsteori anses i dag for å være den viktigste psykologiske teorien som kan forklare hvordan både barn og voksne forholder seg til nærhet, beskyttelse og omsorg på den ene siden, og selvstendighet, utforskning og mestring på den andre (Broberg, Broberg og Hagström, 2014).

Trygghetssirkelen

Tilvenning og tilknytning skjer gjennom de daglige gjøremålene i barnehagen. Cooper, Hoffman, Powell og Marwin har utviklet en modell som grunnlag for arbeid med en pedagogisk praksis som fremmer trygg tilknytning og en god tilvenning i barnehagen. Modellen kalles trygghetssirkelen. Den er utviklet for lettere å kunne analysere og tolke barns adferd, følelser og behov og for at barna skal bli tryggere og utvikle god selvregulering og sosial kompetanse.

Metoden blir brukt i hele verden i arbeidet med barn mellom 1- 6 år. Metoden brukes også i veiledning av foresatte for å hjelpe dem til å utvikle en trygg og god tilknytning til sine barn.

*Trygghetssirkelen
(Powell, Cooper, Hoffman og Marwin)*



«Å dekke barns følelsesmessige behov for kontakt med en voksen som alltid er tilstede, er en avgjørende forutsetning for læring. For å dekke barns underliggende behov kreves det en nøkkel for å knekke koden i adferdskommunikasjonen deres. Trygghets sirkelen er nettopp en slik nøkkel til forståelse av barns grunnleggende relasjonsbehov og er en nyttig veiledning for voksne som skal lære barns behov for tilknytning, beskyttelse og trøst samt deres behov for utforskning og mestring»

(Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013)

I trygghets sirkelen er tilknytningspersonens hovedoppgave å være en trygg base for barnets utforskning, lek og læring og ta imot barnet når det har behov for trøst og omsorg. Barnet skal være trygg på at det blir trøstet når det føler ubehag.

Den øverste delen av sirkelen representerer et barns behov når det utforsker: «pass på meg», «fryd deg over meg» «hjelp meg» og «ha det gøy sammen med meg». Den nederste delen av sirkelen representerer et barns behov når tilknytningsadferden er aktivert: «beskytt meg», «trøst meg», «vis godhet for meg» og «organiser følelsene mine».

Barn forteller den voksne at noe er galt gjennom sine følelsesreaksjoner og adferd men ikke alltid på den måten de voksne hadde tenkt eller forventet.

Trygg og utrygg tilknytning

Det er to ting som kjennetegner trygg tilknytning. Det ene er at barnet, når det er lei seg eller frustrert søker trøst hos den voksne. Det andre er at det lar seg trøste. Barnet viser at det kan ta imot trøst ved å hvile kroppen sin mot den voksne og bli rolig og avspent.

Barnehagestart kan være stressende for noen barn. Utrygge barn kan gi høylytt uttrykk for sin misnøye og mistriivsel. Andre utrygge barn gir få signaler på at de ikke har det bra, de protesterer ikke når foresatte går men trekker seg tilbake. De kan ha en likegyldig holdning til personalet, som om de ikke trenger noen form for hjelp eller støtte. Forskning viser seg at disse barna har et høyt indre stress. Barn som ikke er i stress, utforsker, leker og er vitale. Fravær av lek og utforskning kan være en indikasjon på at barnet ikke er trygt og trenger mer tid og mer støtte.

Barn har et grunnleggende behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet, det omfatter både fysiske, psykiske og sosiale forhold. Opplevelsen av trygghet for barn og foresatte i barnehagen er grunnlaget for en positiv utvikling.

For å sikre et trygg og god tilknytning er det viktig å anerkjenne barnets reaksjoner. Ikke avled barnet og sett fokus på andre ting. La barnet være lei seg, trøst og sett ord på at mamma og pappa gikk, at det er leit og at du skjønner at barnet er lei seg.

Eksempler på trygg tilknytning

- Barnet søker trøst hos voksne og tar i mot trøst.
- Barnet hviler kroppen mot den voksne og blir rolig og avspent når den voksne tar barnet inntil seg/løfter opp barnet.
- Barnet gir den voksne klem, vil sitte i fanget o.l. (ikke hele tida, men innimellom)
- De voksne fungerer som en "ladestasjon" for barnet (barnet leker, blir sliten/lei/frustrert etc. og trenger så nærhet/kos/trøst før det kan leke videre).
- Barnet vet hvor de voksne befinner seg (barnet følger med, passer på at tilknytningspersonen er innen rekkevidde).
- Barnet ber den voksne om hjelp.
- Barnet er glad og fornøyd sammen med de voksne.
- Barnet samarbeider som oftest med de voksne.
- Barnet responderer raskt på adekvat grensesetting fra de voksne.
- Barnet viser den voksne positive reaksjoner om morgenen.

(Kilde: Broberg, Broberg og Hagström, 2012)

Foresatte som ressurs

Det er foresatte som kjenner sitt barn best. De kjenner til alle uttrykkene barnet har, hva de betyr og hva barnet trenger.

Fordi barn er så forskjellige er det ikke alltid like lett for personalet å oppfatte barns ulike behov og møte dem på gode måter. Det som fungerer for ett barn passer ikke nødvendigvis for et annet. En god dialog og et nært og godt samarbeid mellom personalet og foresatte er derfor en viktig suksessfaktor for en god tilvenning og for at barnet skal føle seg trygg i barnehagen.

Mens foresatte er eksperter på sitt barn, er personalet i barnehagen eksperter på barnehagen og barn i gruppe. God informasjon til foresatte om hva tilvenning til barnehagen innebærer for barnet og hva som forventes av dem som foresatte er viktig. Slik informasjon er med på å gjøre foresatte trygge, og bidra til at de kan støtte barnet i tilvenningsfasen.

Vær nøye med å understreke til foresatte at de alltid må si ifra til barnet når de forlater barnehagen. Selv om barnet blir lei seg og gråter, er det likevel tryggere for barnet å vite hva som skjer. Det kan være like vondt for foresatte å gå fra barnet som det er for barnet, og noen foresatte kan trenge hjelp med disse følelsene. For medarbeiderne i barnehagen er det også viktig å bidra til at foreldrene blir trygge.

Tilvenning og samarbeid med flerspråklige foreldre og barn

- Informer foresatte om muligheten for at barnehagen kan bestille tolk i forkant av oppstartsamtalet.
- Gå igjennom og sørg for oversettelse av rutiner for oppstart og tilvenning.
- Gi foresatte en oversikt på morsmål eller visualisert liste over utstyr og klær som er nødvendig for norsk klima.
- Foresatte bør oppmuntres til å lage en liste over hverdagslige ord på morsmål, dersom barnet ikke kan eller forstår norsk. Slik at personalet kan forstå noen av barnets ytringer og behov.

Overgang og tilvenning til ny base/avdeling

- Informer foresatte i god tid slik at de får tid til å forberede seg og barnet på overgangen. Sett av tid slik at barnet kan bli kjent med ny base/avdeling på en god måte.
- I samarbeid med foresatte bør pedagogisk leder planlegge og tilrettelegge for en god og trygg oppstart og tilvenning på ny base/avdeling.

En trygg og god tilvenning

Barnets første møte med Oslobarnehagen skal være preget av trygghet og tilknytning. Barns følelsesmessige bånd utvikles gjennom hele barnehagelivet, men tilvenningsperioden er en ekstra sårbar periode. Personalet i barnehagen må gjennom sin væremåte og barnehagens rutiner legge til rette for at barna får trygg tilknytning.

Relasjonen voksen - barn

Personalet har ansvaret for kvaliteten på relasjonen mellom barn og voksne. Det innebærer at de må være tydelige ledere og samtidig vise respekt, være lyttende og empatisk overfor barna. Barn trenger voksne som ser dem og som er i stand til å veilede på en klok måte. Personalet må være oppmerksomme på det enkelte barns sårbarhet og behov.

I praksis innebærer dette at personalet må respektere barnets følelser og anerkjenne barnets reaksjon. Hvis et barn opplever at voksne trækker over deres grenser, kan de markere det ved for eksempel å begynne å gråte. De voksne må vise respekt for og la barnet være lei seg, ikke avlede, men anerkjenne følelsene til barnet.

Personalet må søke å forstå barnets perspektiv og opplevelse av situasjonene gjennom å lytte oppmerksomt til barnets uttrykk. For å oppdage og få tilgang til små barns meninger og intensjoner, bør de voksne også se etter andre uttrykksformer enn de verbale, som følelsesuttrykk kroppsspråk, gestikulering, ansiktsuttrykk og tonefall.

Personalet i barnehagen skal være opptatt av å møte barn på en likeverdig, men ikke lik måte. Å behandle alle likt er ikke likeverdighet. Likeverdighet handler om å vise respekt for alle barns ulikheter. Barna i barnehagen skal bli sett, hørt og respektert på en empatisk og anerkjennende måte.

Tilvenning

Hovedoppgaven for personalet i tilvenningen for et nytt barn er å sørge for at barnet får trygg tilknytning til en voksen i barnehagen. Personalet må få tid til å lære det nye barnet å kjenne, slik at han eller hun klarer å roe og trøste barnet. Barnet må få den nødvendige tiden til å bli kjent med personalet slik at det kan ta imot trøsten, bli rolig og kunne bruke tiden sin på lek og utforskning.

Tilvenningsfasen for barnet slutter imidlertid ikke den dagen barnet er en hel dag i barnehagen alene uten foresatte, men når barnet har falt til ro og føler seg trygg, også når foresatte ikke er tilstede.

Barnehagen skal i tilvenningsperioden bli kjent med barnet og barnets rutiner og preferanser, og tilpasse seg disse i den grad det praktisk lar seg gjennomføre. Barnehagens dagsrytme må tilpasses barnas behov, dette gjelder særlig i tilvenningsperioden.

Tilknytningsperson

I den første tiden i barnehagen skal barnet og foresatte få én tilknytningsperson å forholde seg til på avdelingen eller basen. Dette gjøres for å skape trygghet og etablere tilknytning mellom barnet, foresatte og barnehagen.

Tilknytningspersonen er viktig, spesielt for de yngste barna. En tilknytningsperson er med på å skape et trygt fundament for barnet den første tiden. For at tilknytningen skal skje, kreves det tid, engasjement, følelsesmessig investering og kontinuitet mellom den voksne og barnet. Når denne tilknytningen er etablert er det enklere for barnet å utvikle gode relasjoner til de andre voksne i barnehagen.

Tilknytningspersonens rolle er også å informere foresatte om hvordan tilvenningsperioden skal foregå og hvorfor barnehagen har de rutineene de har. Det kan være barnehagens dagsrytme og andre praktiske forhold. Videre skal han/hun introdusere barnet for andre barn og være tilgjengelig for barnet og foresatte. Etter hvert blir det tilknytningspersonens oppgave å overføre tilknytningen til andre medarbeidere i barnehagen.

Rutiner for en god og trygg tilvenning

Oppstart og tilvenning for nye barn

Rutinene skal brukes til å planlegge en god oppstart for alle barn. Innholdet bør utvikles og tilpasses lokale behov. Ansvar: Styrer og pedagogisk leder

1	Send velkomstbrev og ta kontakt med foresatte per telefon.
2	Avtal besøk i barnehagen før oppstart.
3	Avklar hvem som skal være tilknytningsperson for barnet.
4	Ta imot barn og foresatte første dag i barnehagen og presenter tilknytningspersonen.
5	Informere foresatte om oppstart og tilvenning.
6	Informere foresatte om dagsrytme og rutiner på avdeling/base.
7	Gjennomfør oppstartsamtale (bruk mal for oppstartsamtale).
8	Innhente informasjon fra foresatte om barnet, sykdom, allergier, kosthold, soving, kulturelle forhold, språk/morsmål.
9	Gjennomfør foreldremøte for nye barn.
10	Evaluer oppstart og tilvenning for barnet.

Tilvenning til ny avdeling/base

Rutinene skal benyttes til å planlegge en god overgang for foresatte og barn ved bytte av avdeling/base. Innholdet kan utvides og tilpasses lokale behov. Ansvar: Styrer og pedagogisk leder

1	Barnet besøker den nye avdelingen/basen sammen med en kjent voksen i forkant av bytte. Et slikt besøk bør gjennomføres flere ganger.
2	De foresatte tilbys en samtale i forbindelse med oppstart på ny avdeling/base.
3	Viktig informasjon om barnet og rutiner overføres til ny avdeling/base.
4	De foresatte informeres om dagsrytme og rutiner på ny avdeling/base.
5	Evaluer overgangen for barnet.

Innhold i oppstartsamtale

Skal benyttes i første samtale med foresatte.

Deltakere: _____
Dato for samtalen: _____
Barnets navn: _____
Fødselsdato: _____

Hvem bor barnet sammen med?
Barnets nettverk (søsken, mor, far, besteforeldre, andre slektninger, venner av familien, noen som betyr mye for barnet)
Hvem kan hente barnet i barnehagen? (vurder eventuelt alder og modenhet dersom foresatte ønsker at søsken skal hente)
Hvordan har barnets første leveår vært? Hvordan har det siste året vært? (født til normal tid, spesielle utfordringer?)
Er det noen spesielle hendelser/forhold som kan ha betydning for hvordan barnet får det i barnehagen?
Hvordan er barnets daglige rutiner hjemme? (soving, spising, restriksjoner i forhold til mat osv.) Har barnet smokk, bamse eller bilde av familie som kan hjelpe barnet å føle seg trygg?

Informasjon om barnehagens daglige rutiner og hvordan de kan tilpasses barnets behov.
Hva er barnet interessert i og hva liker det å gjøre?
Er det noe barnet er redd/engstelig for?
Når barnet blir lei seg, hvordan liker det å bli trøstet?
Hvilket språk hører barnet rundt seg i sine kjente omgivelser? (still konkrete spørsmål om språkforståelse på norsk og morsmål)
Hvordan kan vi samarbeide for at barnet skal trives?
Kort informasjon om barnehagens samarbeidspartnere (Pedagogisk fagsenter, helsestasjon, familiesenter, barneverntjeneste, Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT)).

LINKER

De yngste barna i barnehage – Infoside fra Utdanningsdirektoratet

<http://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/barnehagens-innhold/de-yngste-barna-i-barnehagen/>

”Når små barn begynner i barnehagen”. Artikkel i Første Steg nr 1/2012 av May Britt Drugli og Anne Mari Undheim

https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Forste%20steg/FS_1_12/F%C3%B8rstesteg1.2012pdf_s32-35.pdf

Tips og ideer for foreldresamarbeid med flerspråklige foreldre

<http://nafo.hioa.no/barnehage/laeringsressurser/foreldresamarbeid/>

LITTERATUR

Ahnert L , Gunnar M R, Lamb M E og Barthel M (2004) *Transition to child care: associations with infant-mother attachment*

Broberg A, Broberg M og Hagström, B. (2014) *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?*

Brandtzæg I, Torsteinson S og Øiestad G (2013) *Se barnet innenfra: hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*

Drugli M B (2014) *Liten i barnehagen, forskning, teori og praksis*

Palsdottir H (2010) *Relasjoner med barn*

Powell B, Cooper G, Hoffman K og Marwin B (2015) *Trygghets sirkelen – en tilknytningsbasert intervensjon*

Wolf K D (2014) *Små barns lek og samspill i barnehagen*



Oslo kommune

MARS 2017

BYRÅDSAVDELING FOR OPPVEKST OG KUNNSKAP

postmottak@byr.oslo.kommune.no

